

Inbreng van Natuur & Milieu, Greenpeace, Milieudefensie en de Natuur en Milieufederaties voor het Rondetafelgesprek over de Klimaattafel Landbouw & Landgebruik

Graag maken we gebruik van de mogelijkheid om een position paper in te sturen voor de rondetafel over de klimaattafel Landbouw & Landgebruik (L&L). Helaas zijn wij niet uitgenodigd als spreker, maar we hebben vanaf het begin aan de onderhandelingsstafel L&L meegepraat en gepleit voor een integraal duurzame landbouw. Wij zijn blij met de ambitie van het kabinet om de bijdrage van de landbouw aan de reductiedoelstelling te verhogen. Hieronder zetten we uiteen waar we omissies in het ontwerp-akkoord zien en presenteren we kansen ter verbetering.

Bied een oplossing voor de grote onzekerheidsmarges

De hoop was dat de ontwikkeling naar klimaatvriendelijker landbouw een transitie naar een duurzamer landbouwsysteem in bredere zin zou stimuleren en zou werken aan een voedselsysteem dat ook beter is voor biodiversiteit, waterkwaliteit, (het inkomen van) de boer en gezondheid. Uit de analyse van PBL blijkt dat de technische maatregelen die worden genomen - waarbij het onderliggende, voor vele andere doelen problematische, landbouwsysteem blijft zoals het is - niet alleen erg duur zijn, maar dat er ook nog eens grote twijfel bestaat over de effectiviteit van deze maatregelen. Bovendien blijkt uit de analyse dat de onzekerheidsmarges voor de te behalen emissiereductie te groot zijn. Dit komt door de vrijblijvendheid van de maatregelen. Een goede borging van de afgesproken reductiedoelstellingen vraagt daarom om meer bindende maatregelenpakketten.

Toets het klimaatakkoord aan de kringlooplandbouw

Het klimaatakkoord voor L&L moet aansluiten bij de Kringlooplandbouw, zoals beschreven in de visie Landbouw, Natuur en Voedsel: Waardevol en Verbonden, want deze twee moeten elkaar versterken – het zijn geen gescheiden werkelijkheden. Dit betekent dat het Klimaatakkoord moet borgen dat de kringlopen in de landbouw gesloten worden. De basis voor de landbouw in Nederland is dan een gezonde bodem die in balans is met zijn omgeving. Nutriënten (mest) en aantal dieren zijn in balans met de aantallen hectares cultuurgrond beschikbaar in Nederland: Het voer komt van dichtbij en wordt geproduceerd met mest van de dieren uit de buurt. Kunstmest is overbodig geworden. Door de gezonde bodem en de robuuste gewassen en teeltsystemen zijn er geen chemische bestrijdingsmiddelen meer nodig om tot een goede en gezonde productie te komen. Het oppervlakte permanent grasland, dat bijna nooit meer gescheurd wordt, is kruidenrijk, bevat een optimale hoeveelheid organische stof en beslaat alle gronden die alleen geschikt zijn voor gras. De akkergronden worden beheerd met als doel (naast een goede gezonde productie) een gezonde bodem met een toenemende hoeveelheid organische stof en bodemleven, en ecologisch gezond oppervlakte- en grondwater.

Bied zo spoedig mogelijk duidelijkheid over de ruimte voor productie in de veehouderij

Het is voor alle betrokken partijen, niet in de laatste plaats de boeren, van groot belang snel duidelijkheid te bieden over de productieruimte van de veehouderij in 2030 en 2050 om de klimaat- en milieudoelen te halen. Vertaal deze ruimte in een systeem van in de tijd afnemende dier- en fosfaatrechten op basis van een indicatieve reductiedoelstelling voor de

veehouderij in 2050, met tussendoelstellingen voor de voorliggende jaren. Baseer de toekomst van de veehouderij op kringlooplandbouw: varkens en kippen worden alleen nog gevoerd met rest- en bijproducten. Koeien produceren melk met voornamelijk gras en klein beetje bijproducten of lokale voergewassen (passend in een gezond rotatieschema).

Benut de Scenariostudie zodat boeren kunnen sturen op de lange termijn

Voor een transitie naar kringlooplandbouw, is een plan voor de lange termijn nodig. Dit mist in het ontwerp-akkoord. Een scenariostudie zoals opgenomen in het concept Klimaatakkoord was ontworpen om antwoord te bieden op de vraag hoe de landbouw op de lange termijn binnen de milieugrenzen kan opereren. De studie is erg vertraagd op gang gekomen. Voer alsnog zo snel mogelijk deze integrale scenariostudie uit (transitie naar 2050) en vertaal de uitkomst naar een bijstelling van het klimaatakkoord, zodat maatregelen genomen worden die voor zowel 2030 als ook 2050 de goede transitie in gang zetten, passend bij klimaatdoelen en duurzame landbouw. Vervolgens wordt op basis van de resultaten van deze studie, opnieuw gekeken naar de maatregelen in het Klimaatakkoord. Wij pleiten ervoor dat deze maatregelen zo snel mogelijk worden aangepast als dit betere resultaten geeft. Boeren hebben baat bij een helder lange termijn perspectief voor het maken van keuzes voor investeringen.

Stop subsidiering van Mestvergisting

PBL geeft aan dat mestvergisting een relatief dure maatregel is (pag 42). Voorkom lock-in en stel geen publieke financiering zoals uit SDE+ of GLB beschikbaar voor mestvergisting, en zet in plaats daarvan in op maatregelen voor kringlooplandbouw. Mestvergisting is dan niet meer nodig omdat er evenwicht is op de mestmarkt: er is geen overproductie van mest meer. Mest is een waardevol product dat zo wordt verwerkt en opgeslagen dat het weinig broeikasgassen uitstoot een hoge waarde heeft voor bodemkwaliteit en -vruchtbaarheid (en niet voor energievoorziening).

Zet in op duurzamere consumptie

Een opvallende conclusie van PBL is dat de doelstelling van vermindering van consumptie van dierlijke eiwitten in Nederland wereldwijd leidt tot een vermindering van uitstoot van broeikasgassen van 6 Mton. Hieruit valt af te leiden dat als nu een koppeling gelegd zou worden tussen het beperken van de consumptie van dierlijk eiwit in Nederland en de productie van dierlijk eiwit, een deel van deze emissiereductie zou “verschuiven” naar Nederland en dan significant zou bijdragen aan de nationale reductiedoelstelling. Benut de klimaateffecten van minder consumptie van dierlijke eiwitten door deze naar beleid te vertalen voor zowel de consumptie als ook de productie.

Marjolein Demmers, directeur Natuur & Milieu
Lex Dolging, projectleider Voedsel, Natuur & Milieu

Mede namens,
Greenpeace
Milieudefensie
Natuur en Milieufederaties